

ירמיהו פרק ג' (2)

1. רש"י ירמיהו ג', י"ב

הלוך וקראת וגו' - הלוך כתרגומו אזיל ל' צווי כאן ציווהו לילך ולחזור עשרת השבטים בימי יאשיהו כמו שאמר למעלה שבימי יאשיהו נאמרה לו נבואה זו וחזרו מקצת מהן בשמונה עשרה ליאשיהו :

2. רד"ק ירמיהו ג', י"ב

הלוך וקראת - אינו אומר לנביא שילך צפונה במקום שגלו עשרת השבטים כי הגלה אותם מלך אשור בחלח וחבור וערי מדי והם צפון העולם כלפי מזרח אלא פירושו הלוך ענין זרוז כמו לכה נא אנסכה בשמחה לכו ונפילה גורלות והדומים להם ומה שאמר וקראת ר"ל שיקרא הדברים האלה בירושלם לפני זקני יהודה ויקרא הדברים כנגד ישראל שגלו כאילו מדבר עמהם פנים בפנים ואמר להם שובה משובה ישראל רמז להם שעתידים לשוב באחרית הימי' וזהו שאמר לא אטור לעולם כלומר שלא ישמור עונם לעולם אלא ישיבם אליו אחר זמן ארוך ויקבצם עם גלות יהודה ומה שאמר לא אפיל פני בכס ר"ל לעולם וטעם לעולם לשנים ללא אפיל פני וללא אטור כי כבר הפיל פניו בהם בגלותו אותם ופני פירש כעסי כמו ונתתי אני את פני באיש ההוא פני ה' חלקם והדומים להם ומה שאמר כי חסיד אני ר"ל כי אע"פ שחטאתם והייתם חייבים כליה אני חסיד כמו שאמר במדות האל ורב חסד והחסד הוא יתרון הטובה יותר על הראוי :

3. בבלי סנהדרין קי :

משנה. עשרת השבטים אינן עתידין לחזור, שנאמר (דברים כ"ט) וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה, מה היום הולך ואינו חוזר - אף הם הולכים ואינן חוזרים, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: כיום הזה מה יום מאפיל ומאיר - אף עשרת השבטים שאפילה להן, כך עתידה להאיר להם. גמרא, תנו רבנן: עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר (דברים כ"ט) ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול. ויתשם ה' מעל אדמתם - בעולם הזה, וישלכם אל ארץ אחרת - לעולם הבא, דברי רבי עקיבא. רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומר משום רבי שמעון: אם מעשיהם כיום הזה - אינן חוזרין, ואם לאו - חוזרין. רבי אומר: באים הם לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו כ"ז) ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שבקה רבי עקיבא לחסידותיה, שנאמר (ירמיהו ג') הלך וקראת את הדברים האלה צפונה ואמרת שובה משבה ישראל נאם ה' לוא אפיל פני בכס כי חסיד אני נאם ה' לא אטור לעולם.

4. רש"י שם

אין עתידים לחזור - ממקום שגלו, והא דאמרינן בגמרא דירמיה החזירן - לא שהחזירן כולן - אלא מקצתם החזיר.

5. בבלי מגילה דף יד :

רבי יוחנן אמר: ירמיה לא הוה התם, שהלך להחזיר עשרת השבטים. ומנלן דאהדור - דכתיב (יחזקאל ז') כי המוכר אל הממכר לא ישוב, אפשר יובל בטל ונביא מתנבא עליו שיבטל? אלא מלמד שירמיה החזירן, ויאשיהו בן אמון מלך עליהן. דכתיב (מלכים ב' כ"ג) ויאמר מה הציון הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בית אל. וכי מה טיבו של יאשיהו על המזבח בבית אל? אלא מלמד שיאשיהו מלך עליהן. רב נחמן אמר: מהכא (הושע ו') גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי.

6. חידושי הרמב"ן מסכת גיטין דף לו.

משום דכתיב בבאכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לאו כולהו ישראל סלוק ואם עלו כל השבטים עד שנקרא בהם כל יושביה עליה כ"ש שאני קורא בהם בבאכם, וזה דבר ברור ומפורש, אלא אינו נקרא כל יושביה עליה ולא בבאכם עד דאיכא רוב כל שבט ושבט כדאמרינן בעלמא בכל דיני הצבור לפסח ופר העלם דבר של צבור, וכי תעלה על דעת הרב ז"ל שאם עלו שנים או שלשה מכל שבט ושבט יהא יובל נוהג להם.

7. מהר"ל נצח ישראל פרק לד

ואין מחלוקת אם יהיו לעתיד כל עשרת השבטים, או רק יהודה ובנימין. שאין לומר שיהיה חסר שבט אחד מישראל חס ושלום, שדבר זה אי אפשר לומר, שאין חילוק יותר מזה שיהיו חס ושלום מקצת ישראל בלבד, ולא הכל. וצריך לומר הא דסבירא ליה למאן דאמר עשרת השבטים אין עתידין לחזור, דלא איירי בכל עשרת השבטים, שהרבה מהן כבר שבו, והרי אמרינן בגמרא (מגילה יד ע"ב) דירמיה החזיר אותם, רק הדברים נאמרו על עשרת השבטים שהגלה אותם סנחריב, ועל בניהן אמר כך :

8. דברי הימים ב פרק ל"ה

- (א) וַיַּעַשׂ יִאֲשִׁיהוּ בִירוּשָׁלַם פֶּסַח לַה' וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן :
(ב) וַיַּעֲמֵד הַכֹּהֲנִים עַל מִשְׁמְרוֹתָם וַיַּחֲזִקֵם לְעִבּוֹדַת בַּיִת ה':
(ג) וַיֹּאמֶר לְלוֹיִם הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַה' תָּנוּ אֶת אַרְוֹן הַקְּדֹשׁ בְּבַיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מִשָּׂא בְּכַתֵּף עֲתָה עֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

9. ירושלמי מסכת שקלים פרק ו דף מט טור ג/מ"ד

משנגנו הארון נגנו עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ופרחיו ושקידיו וארגו שהשיבו פלשתים אשם לאלהי ישראל מי גנזו יאשיהו גנזו כיון שראה שכתוב יולך יי' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתך עמד וגנזו הדא הוא דכתיב ויאמר ללוים המבינים ולכל ישראל הקדושים ליי' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישר' אין לכם משא בכתף אמר להן אם גולה הוא עמכם לבבל עוד אין אתם מחזירין אותו למקומו אלא עתה עבדו את יי' אלהיכם ואת עמו ישראל.

10. בבלי יומא דף נב:

והתניא: משנגנו ארון נגנזה עמו צנצנת המן, וצלוחית שמן המשחה, ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה, וארגו ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל, שנאמר (שמואל א' ו) וכלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אתו והלך. ומי גנזו - יאשיהו גנזו. מה ראה שגנזו - ראה שכתוב (דברים כח) יולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנזו, שנאמר (דברי הימים ב' לה) ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל.

11. תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק יג הלכה א

ומשנגנו ארון נגנזו עמו דברים ומי גנזו יאשיהו המלך גנזו מה ראה כיון שראה כתו' בתורה יולך ה' אותך ואת מלכך וגוי' פיקד ללוים וגנזוהו שני' ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדשים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה מלך ישראל אין להם משא בכתף אמ' להם גנזו אותו שלא יגלה לבבל כשאר כל הכלים שתחזירוהו למקומו שני' עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישר' מיד גנזו אותו הלוים ר' ליעזר אומ' ארון גלה לבבל שני' לא יותר דבר אמר ה' ואין דבר אלא דברות שבו ר' שמעון אומ' הרי הוא אומ' ולתשובות השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבבלה עם כלי חמדת בית ה' זה ארון ר' יהודה בן לקיש או' ארון נגנז במקומו שני' ויאריכו הבדים ויראו וגוי' ויהיו שם עד היום הזה.

12. אדר היקר עמוד קנה

ואותו ההכשר של הזיקוק של המדע האלהי ירומם את הכלל מעל אותה השפלות של צורת עבודת אלהים פחותה מלובשת בעבודת מתמוגגת כואבת וקודרת שלא די שהחיים כי אם גם המוסר עצמו סובל ממנה מפני שאינה יכולה להתרומם ממעל להאיגואיזם הפעוט למעלת עבודה רוממה בהירה ומאירה הנובעת מעומק נפש טהורה וחזקה החפצה להתנשא תמיד יותר ויותר אל מול הרוממות והעז של החפצים האלהיים ההולכים ומבהיקים את דרכי החיים. ואז תצא עצמותה של עבודת אלקים מעוטרת ומחוגרת בגבורת עבודת הלאם "עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל" שהיא צריכה בטבעה גדולה ועז "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלקינו".

12. רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ד הלכה א

אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעליה היה הארון מונח, ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן, ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות ויאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה שנאמר ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים ליי' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את יי' אלהיכם וגוי', ונגנז עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית שני.

13. אגרות וכתבים פחד יצחק עמוד נ'

הנה ידוע לך שהיו בישראל כמה וכמה גניזות. נגנזו הלוחות, נגנז המשכן, נגנז הארון וכו' ובודאי שמכל גניזה היו תוצאות בדרכי התורה ועבודה. ומפורש הוא הדבר בכתוב בדברי יאשיהו המלך בשעת גניזת הארון, שאמר שגניזת הארון הולידה חידוש באופיה של תורה ועבודה. והוא הדין והיא המדה בכל הגניזות.